

"La sortida del propi jo per establir una relació amb els altres."

J. Ma. Rovira Bellosó*

1. No em sembla inútil realitzar un exercici semblant al que va fer Descartes en la IV Part del *Discurs de la Méthode*, amb la diferència que ell volia dubtar de tot -s'entén metòdicament!- mentre que jo voldria trobar aquell valor nuclear -aquell nucli generador de valors- del qual no poguéssim dubtar de cap manera, malgrat la perplexitat en què ens submergeix el nostre temps de cultura plural.

Un valor indubtable, universal, és a dir, que provoqués el consens unànim de la gent: que tingués la qualitat que Plató assignava al Bé: "Allò que tots desitgen". Malgrat que el Bé pugui semblar una certa abstracció, malgrat que el valor que pro-

* El Dr. Josep M. Rovira Bellosó és catedràtic de Teologia Sistemàtica de la Facultat de Teologia de Catalunya. Algunes de les seves obres més significatives són: *Estudis per a un Tractat de Déu*; *Trento, una interpretació teològica: La Humanitat de Déu*; i *Fe i cultura al nostre temps*.

posaré pugui semblar un valor massa "formal", necessitat d'una o d'unes determinacions materials.

La capacitat de sortir d'un mateix per tal d'establir una relació correcta amb l'altre o amb els altres em sembla el valor que pot reunir les condicions esmentades: tot i ser en certa manera "formal", cal determinar-lo amb concrecions reals; és, però, un valor indubtable i universalment desitjable.

2. Com en moltes qüestions filosòfiques i teològiques, ve al nostre ajut quelcom que podem saber amb certesa, malgrat que sigui negatiu: aquelles determinacions reals que no són aquest valor. Dit amb més precisió: que són contràries a aquest valor. Ja és molt si arribem a saber que la Pedagogia és bo que estableixi disposicions i condicions per tal que el subjecte no caigui o recaigui en:

- l'aïllament o el tancament a tota forma de convivència;
- la manipulació o l'absorció dels altres;
- el domini, sobretot l'obtingut per la força irracional: l'agressivitat o la violència;
- altres formes que configuren l'educand com un factor de vehiculació del mal -dany físic o moral- vers l'altre.

Que pugui ser la relació correcta amb els altres és quelcom que, sobre la trama de la petita o gran història, anirà emergint segons l'orientació del valor universal / for-

mal i sobre de la pedra de contrast de la negativitat o contravalors que actuen d'indicadors concrets.

3. ¿Però és tan "formal" el valor bàsic de la comunicació correcta que brolla del reconeixement de l'altre? Sempre m'ha cridat l'atenció que, en qüestions de convivència, el nivell del que en diem "les formes" tendeix a confondre's en determinats punts amb allò que en diem "el fons".

Vull dir que- en qüestions de convivència- el com va lligat i implicat amb el què.

No crec satisfactori, per tant, el desenvolupament d'un corrent formalista que renunciés a tota substantivitat, vull dir a tot valor substantiu i s'acontentés amb simples formes sense continguts. ¿Però és realment possible separar, ni amb el bisturí més afilat, la forma del fons? En realitat en els valors que enunciaré ara mateix s'hi troben implicats:

- saber-se expressar;
- saber escoltar l'altre;
- copsar les coses amb realisme i objectivitat;
- copsar les persones amb el realisme adient (adonant-se que estem en un altre nivell que l'anterior);
- romandre oberts a la totalitat del que és real, més que no pas tancar el cercle de la racionalitat en forma tal vegada excloent.

4. No voldria allunyar-me gaire de les percepcions primordials. Es

tracta, a més, d'unes primeres aproximacions al tema, i aquesta és una bona raó per deixar-lo tot just encetat.

Amb tot, crec haver mostrat alguna pista que apunti a la síntesi entre el com i el què; entre la forma, centrada en el respecte a la realitat, i el fons, centrat a saber comunicar experiències de coneixement, afecte i capacitat d'acció comuna.

En resum, hem dibuixat la intuïció fonamental que apunta com a valor bàsic i innegable la sortida del propi jo per establir una relació correcta amb els altres. L'itinerari per aclarir progressivament no sols el nucli sinó també el desenvolupament del valor bàsic consisteix a contrastar-lo amb el fons de negativitat, que senyalitza el que és contrari a la comunicació humanitzadora, i a resseguir-lo amb certes "formes" o valors formals que es manifesten en definitiva com a fronterers als continguts o, fins i tot, com a veritables continguts.

5. Sovint s'esdevé un fet, que sol repetir-se amb diverses variants i que sens dubte exerceix el paper d'una confirmació a posteriori del criteri de fons mantingut aquí: cal oferir a l'infant i / o a l'educand, no sols el que Eugenio Trias anomena "ordres formals buides", sinó també orientacions que arribin a determinacions concretes: a "continguts".

El fet, en esquema, ve constituït per l'abstenció de tota actitud pedagògica per part dels pares

envers els fills petits (de 2 a 8 anys).

L'actitud inhibidora sol presentar dues variants: una, més ideològica; l'altre té com a coartada la ignorància de l'itinerari i de les actituds educatives.

La primera variant em fa evocar un fet dels anys setanta: uns pares suportaven estoicament que el nen de 4 anys tirés vasos a terra, per tal d'evitar en la generació que pujava els traumes repressius de la generació anterior.

Per altra banda, un cas específic, en el qual hom adduïa la ignorància de les reaccions pedagògiques adients- el "no saber educar"- com a únic motiu de l'actitud d'abstenció, donava com a resultat una escalada d'agressivitat fora mida per part del nen.

No calen gaires interpretacions d'aquests fets. Tan sols assenyalo que l'absència total d'indicacions i de condicionants pedagògics en relació a un infant no acostumat a regir-se per la seva raó o per la raó dels pares, equival a l'absència de principis racionals, socials, ètics, en l'itinerari del creixement.

No intento que l'irracionalisme aparegui com una fantasma destinada a infondre una por saludable a l'abolició dels valors de signe nihilista. Constató, però, que l'imperi del desig pueril, làbil i immotivat, arriba a travessar la frontera del que és còmic i inofensiu per endinsar-se en el més petit dels despotismes, però despotisme a la fi: el dels infants.